

GYVIEJI ARCHYVAI

Sajūdis Varėnos krašte

Varėnos viešojoje bibliotekoje parengta spaudinių paroda, skirta Sajūdžio veiklos Varėnos krašte 30-mečiui paminėti

Lietuvoje Sajūdis savo veiklą oficialiai pradėjo 1988-ųjų birželio 3 dieną, kai Vilniuje, Mokslų Akademijos salėje buvo išrinkta 35 žmonių Lietuvos Persitvarkymo Sajūdžio iniciatyvinė grupė. Žinios apie Sajūdžio iniciatyvinės grupės susikūrimą pasiekė ir Varėnos kraštą. Varėniškiai sekė įvykius, ėmė lankytis Vilniuje vykusiuose Sajūdžio rengtuose mitinguose. Grįžę į Varėną apie mitinguose patirtus įspūdžius pasakodavo savo draugams ir bičiuliams. Sajūdžio iniciatyvinės grupės kūrėsi ir kituose Lietuvos miestuose ir rajonuose. Apie tokios grupės susikūrimą Varėnoje Juozas Dringelis straipsnyje „Prisiminkime ir atkurkime!“

(Merkio kraštas“. – 2006, rugs. 22, p. 3) rašė: „1988-ųjų liepos antroje pusėje mano kabinete Varėnos rajono vykdomajame komitete susirinkome 7 vyrai: ekonomistai broliai Gediminas ir Gintaras Jakavoniai, istorikas Algis Kašėta, ekonomistas Juozas Kavaliauskas, inžinierius stovybininkas Stasys Lankelis, žurnalistas Aloyzas Tendzėgolskis ir aš. Taip susibūrė Varėnos rajono sajūdininkų iniciatyvinė grupė. Tarėmės dėl veiklos kryptių, žmonių telkimo tam kylančiam judėjimui“. Šis J.

Dringelio straipsnis eksponuojamas parodoje.

Varėnos sajūdininkai palaikė ryšius su Lietuvos Sajūdžio iniciatyvine grupe, į susirinkimus atėdavo vis daugiau sajūdininkų. Varėnos Sajūdžio iniciatyvinė grupė pagausėjo iki 25 narių. Buvo nutarta organizuoti pirmąjį rajono sajūdininkų mitingą. Jis įvyko 1988 m. rugpjūčio 25 d. aikštėje prie Varėnos kultūros namų. Susirinko per tūkstantį žmonių. Mitinge kalbėjo G. Jakavonis, A. Kašėta, A. Keina, J. Dringelis bei kiti

rajono sajūdininkai. Mitinge dalyvavo ir kalbėjo Lietuvos Sajūdžio iniciatyvinės grupės narė profesorė Kazimiera Prunskienė. Varėnos rajone vis gausėjo Sajūdžio grupių. Jos kūrėsi kaimuose ir miesteliuose, įmonėse, organizacijose ir ūkiuose. Apie sajūdininkų veiklą Varėnos rajone nuo 1988-ųjų rugpjūčio mėnesio pradėjo rašyti tuomet vienintelis rajono laikraštis „Merkio kraštas“. Jame buvo skelbiami rašiniai apie Atgimimo eigą rajone, renginius, spausdinami rajono sajū-

dininkų straipsniai. „Merkio kraštas“ 1988 ir 1989 metais buvo Sajūdžio ir Atgimimo idėjų propaguotojas. Parodoje pateikiami tuo laikotarpiu ir vėliau „Merkio krašte“ publikuoti straipsniai apie Sajūdžio veiklą rajone, Varėnos sajūdininkų spauda.

Tačiau „Merkio kraštas“ jau nepajėgė spausdinti tiek rašinių, kiek jų gaudavo iš Sajūdyje dalyvavusių žmonių. Todėl Sajūdžio rajono skyriaus taryba ryžosi leisti savo laikraštį, kuris buvo pavadintas „Varpilė“. Pirmasis numeris išėjo 1989 m. rugpjūčio 23 dieną. Laikraštį buvo stengiamasi pateikti kuo daugiau informacijos apie kovotojus už Lietuvos laisvę, sajūdininkų veiklą, renginius, kitus Atgimimo laikotarpio įvy-

kus. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Sajūdžio veikla šalyje ir rajone silpnėjo. 1990 m. birželio 21 d. buvo išleistas paskutinis vienuoliktas „Varpilės“ numeris. Varėnos Sajūdžio laikraščio leidyba buvo nutraukta.

Parodoje eksponuojamas pirmasis „Varpilės“ numeris bei keletas straipsnių iš šio laikraščio.

Ekspoziciją papildė fotografo Vytauto Gutausko nuotraukos, kuriose – rajono sajūdininkai ir pirmieji Varėnos rajono šauliai prie Vytauto Didžiojo paminklo Perlojoje.

Elena GLAVICKIENĖ
Varėnos viešosios bibliotekos Bibliografijos, informacijos ir kraštotyros skyriaus vedėja

Renkame Varėnos kraštui nusipelnusių žmonių šimtuka

Sigitas ARNAUSKAS

Buvęs Varėnos Sajūdžio atsakingasis sekretorius, LPS Varėnos tarybos leidinio „Varpilė“ redkolegijos narys

Seimelį, kuris išrinko 11 žmonių Tarybą. Šios Tarybos nariu buvo ir S. Arnauskas. Išsiplėtus Sajūdžio veiklai miestuose ir rajonuose, įsteigtos etatinės skyrių sekretorių pareigybės. 1989 m. rugpjūčio 14 d. nutarimu Nr. 15 LPS atsakingasis sekretorius V. Čepaitis priėmė Sigitą Arnauską atsakingojo sekretoriaus pareigoms Lietuvos Persitvarkymo Sajūdžio Varėnos Taryboje. S. Arnauskui teko spręsti daugybę organizacinių rūpesčių. Jis, remdamasis žmonių laiškais, pasiūlymais, parengdavo Tarybos posėdžių darbotvarkę. S. Arnauskas buvo sukviestas sajūdiečių tvarkyti paminklo Lietuvos kareiviams, žuvusiems 1920-ųjų rudenį kovose su lenkiškaisiais agresoriais, stovinčio paplentėje tarp Senosios Varėnos ir Babriškių, aplinką.

Tuo laikotarpiu Varėnoje taip pat atgimė prieškarinės patriotinės organizacijos: skautų draugovė bei Šaulių sąjunga. Varėnoje buvo įsikūręs LSS (Lietuvos Skautų Sąjungos) Pietų Lietuvos krašto (Dzūkijos ir Suvalkijos) štabas, taip pat Lietuvos Šaulių sąjungos (LSS) Dainavos rinktinės štabas. Abiems štabams vadovavo S. Arnauskas.

Iš Sajūdžio rajono skyriaus pirmininko posto pasitraukus E. Drobeliui, o vėliau A. Au-

dickui, Sajūdžio rajono skyriui vadovavo S. Arnauskas. Jis buvo daugelio vietinių ne tik Sajūdžio, bet ir šaulių bei skautų renginių organizatorius. Pablogėjus Lietuvos Sajūdžio finansinei padėčiai, jis nuo 1992 m. vasaros jau negalėjo išlaikyti etatinių darbuotojų rajonuose. Negaudamas atlyginimo, S. Arnauskas ir jo šeima patyrė daug materialinių sunkumų. Skyriuje neišvengta ir vidinių nesutarimų. Dėl minėtų ir kitų priežasčių S. Arnauskas 1992-ųjų rudenį atsistatydino iš skyriaus vadovo pareigų. (Dringelis J. Prisiminkime ir atkurkime! – Iliustr. // Merkio kraštas. – 2006, lapkr. 10, p. 3).

S. Arnauskas buvo Lietuvos persitvarkymo sajūdžio Varėnos tarybos leidinio „Varpilė“ redkolegijos narys. „Varpilėje“ buvo publikuoti jo straipsniai: „Sajūdis – tai mes visi“ (1989, rugs. 28), „Dieviui, Tėvynei ir artimui“ (apie skautus; 1989, spal. 28), „Prikelkime ir žmogų“ (apie dvasinį atgimimą; 1990, kovo 15), „Sajūdžio ateitis“ (1990, bal. 20), „Kolonistai ir palaizūnai“ (1990, birž. 21) ir kt. Be to, S. Arnausko straipsniai buvo spausdinami ir „Merkio krašte“ (1990). Juose kvietė varėniškius burtis į Šaulių sąjungą, paminėti birželio 14-ąją Gedulo ir vilties die-

Vytautas GUTAUSKAS

Fotografas, buvęs Varėnos Sajūdžio seimelio tarybos narys, LPS Varėnos tarybos leidinio „Varpilė“ redkolegijos narys

rajono Sajūdžio konferencijoje išrinktas Sajūdžio seimelis, kurio tarybos nariu buvo išrinktas ir V. Gutauskas. Jis buvo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Varėnos skyriaus įkūrimo iniciatorius. 1989 m. gruodžio 31 d. naujametiniame interviu („Merkio kraštas“) Lietuvos tremtinių Sąjungos Varėnos skyriaus tarybos pirmininkas Vytautas Gutauskas kalbėjo: „Būtinai reikia 1990-aisiais įamžinti rajono žmonių, mirusių tremtyje, žuvusių kalėjimuose ir lageruose, atminimą, pastatyti Varėnoje, prie geležinkelio stoties memorialą...“

Buvusieji tremtiniai ir politiniai kaliniai trokšta gyventi laisvoje, nepriklausomoje Lietuvoje, todėl jie neabejingi, kokie deputatai bus išrinkti artėjančiuose rinkimuose į Lietuvos parlamentą.“

V. Gutauskas buvo Lietuvos Persitvarkymo Sajūdžio Varėnos tarybos leidinio „Varpilė“, leisto 1989-1990 metais, redkolegijos narys. Laikraštį buvo spausdinamos V. Gutausko nuotraukos bei straipsniai: „Partizanų palaiškų laidojimas“ (Nr. 2, p. 2), „Įamžintas žuvusiųjų atminimas“ (Nr. 9, p. 2) ir kt. Be to V. Gutausko nuotraukos bei straipsniai buvo skelbiami ir

„Merkio krašte“. 1990 m. V. Gutauskas buvo Sajūdžio remiamas kandidatas į rajono deputatų Tarybą Kabelių rinkiminėje apygardoje. (Varpilė. – 1990, kovo 15, p. 1). 1990 metų gegužės 4 dieną įvyko Varėnos Sajūdžio igaliojimo konferencija. Jos metu buvo išrinkta nauja Varėnos Sajūdžio Taryba. Į jos sudėtį buvo išrinktas ir V. Gutauskas.

V. Gutauskas dalyvaudavo rajono sajūdininkų organizuotose renginiuose ir juos fotografuodavo. Išlikusios Sajūdžio laikais V. Gutausko darytos fotografijos.

Mirė 2016 m. sausio mėnesį.

Algimantas KEINA

Kunigas, aktyvus antisovietinio pasipriešinimo judėjimo organizatorius ir dalyvis, blaivybės puoselėtojas

Algimantas Keina gimė 1937 metų vasario 21 dieną Moliakalnio kaime (Daugėlišio valsčiuje, Ignalinos rajone). Septynis vaikus auginusioje neturtingoje Marcelės ir Vytauto Keinų šeimoje buvo jaunelis. Su meile ir pagarba visą gyvenimą atsiminė tėvus – paprastus kaimo žmones, skiepijusius savo vaikams tikėjimą, tiesos troškimą, darbštumą. 1955 m. A. Keina baigė Ignalinos vidurinę mokyklą. Vaikystėje nuo mažens patarnaudavo Naujojo Daugėlišio bažnyčioje klebonui Julijonui Steponavičiui – būsimam vyskupui, vasaromis ganė gyvulius. Atliko privalomąją karinę tarnybą sovietinėje kariuomenėje. 1962 metais jis baigė Kauno kunigų seminariją, išventintas kunigu ir paskirtas vikaru į Naująją Vilnią. Dirbo įvairiose Lietuvos parapijose. 1967–1991 m. A. Keina tarnavo Valkininkų (Varėnos r.) Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo parapijos klebonu. Jo rūpesčiu suremontuota ir restauruota Valkininkų bažnyčia.

„Netrukus mano tarnystės keliai nusidriekė į Valkininkus. Daug šviesių ir gražių akimirų per 23 tarnystės metus prabėgo šiam neustabiame Dzūkijos kempelyje. Čia sutikau daugybę uolių, giliai tikinčių parapijiečių. Drauge su jais pavyko iš esmės suremontuoti akmeninės bažnyčios vidų. Gerokai apleistos grindys ir sienos per keliolika metų buvo apklotos naujomis lentomis, sutvarkytas stogas, įvesta elektros instaliacija. Ypač džiaugiausi, kad kartu pasisekė restauruoti ir medinės šventųjų statulas“, – kalbėjo viename savo interviu kunigas A. Keina (XXI amžius, 2012, geg. 4, p. 3). Tarnaudamas Valkininkuose, A. Keina dalyvavo Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto veikloje (1980–1983 m.), teikė medžiagą pagrindiniam leidiniui „Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“ ir jį slapta platinė. Dėl dalyvavimo pagrindinėje veikloje sovietinio saugumo jis buvo persekiojamas, du kartus areštuotas, kol 1983 m. buvo priverstas pareikšti pasitraukimą iš komiteto, nes negalintis tinkamai atlikti jam pavedamų užduočių. Nenuilstamai tarnaudamas Bažnyčiai, kun. A. Keina tikintiesiems ir visuomenei nuolat primindavo: „Kiekvienas kunigas turi tvirtai stovėti ant dviejų pagrindinių polių – Dievo ir Tėvynės“. Savo pa-

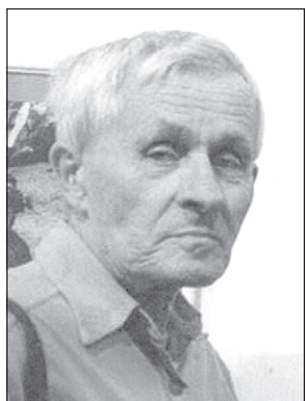
moksluose ir susitikimuose su tikinčiais dažnai pabrėždavo, jog pasaulio darba bei harmonija laikosi ant trijų esminių dalykų – Dievo, Žmogaus ir Teisingumo. Betarnaudamas Valkininkuose, sulaukė Atgimimo. Drauge su savo bendraminčiais aktyviai įsijungė į Sajūdžio veiklą, žadino žmonių sielose laisvos, nepriklausomos Lietuvos idėjas. Dalyvavo 1988 m. rugpjūčio 25 d. Sajūdžio mitinge Varėnoje. Nuo Atgimimo pradžios tapo svarbiu Lietuvos Bažnyčios gyvenimo metraštiniu, sukauptę turtingą filmuotos medžiagos archyvą. 2008 m. rugpjūčio 25 d. kun. A. Keina buvo atvykęs į Varėną ir dalyvavo Varėnos Sajūdžio 20-mečio paminėjime, kuriame kalbėjo: „Manau, kad kol bus gyvas nors vienas lietuvis, reikės kovoti už laisvę ir tautos išlikimą...“

1991–1994 m. A. Keina buvo Vilniaus Nekaltojo Prasidėjimo parapijos klebonas. Lemtingomis Lietuvai 1991 m. sausio 11–13 dienomis jis budėjo Lietuvos Respublikos Seime ir Vyriausybėje. Vėliau kunigavo Kaune, Anykščių ir Panevėžio rajonų bažnyčiose. 2008–2013 m., iki gyvenimo pabaigos, A. Keina rezidavo Vilniaus Šv. Onos bei Šv. apaštalių Petro ir Povilo parapijose, kaip lektorius dalyvaudavo Vilniaus arkivyskupijos bažnytiniuose renginiuose ir seminaruose.

Kun. A. Keina apdovanotas Lietuvos nepriklausomybės medaliu (2000 m.), Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi (po mirties, 2014 m.).

Mirė 2013 m. sausio 16 d. Vilniuje. Palaidotas Naujojo Daugėlišio (Ignalinos r.) bažnyčios šventoriuje.

Parengė
Elena GLAVICKIENĖ
Varėnos viešosios bibliotekos Bibliografijos, informacijos ir kraštotyros skyriaus vedėja

Gimė 1938 metais. Dirbo Varėnos buitinio gyventojų aptarnavimo kombinate fotografu.

Lietuvoje prasidėjus tautiniam atgimimui, Vytautas Gutauskas aktyviai įsitraukė į Varėnos Sajūdžio veiklą. 1989 m. spalio 12 d. Varėnos